אי מופלא הסמוך לאיש דאורייתא מילקא נמי לילקי. ופ"ת ואמאי פריך בפשיטות דלילקי הא איכא אמוראי דאמרי דנדרו נדר לענין שאם אכלו אחרים שלוקין אבל הוא לא לקי דקטן הוא לעונשין וי"ל דהכי פריך אי מופלא הסמוך לאיש דאורייתא ואית ליה איסורא לקטן מילקא נמי לילקי:

לאותן המוזהרין עליו. תימה א"כ היכי ס"ד דליחייבו קרבן לפי שמניחין לו לעבור על נדרו וי"ל דהוה מצי למימר ולטעמיך אלא דבלאו הכי פריך שפיר:

כגון שהקדיש הוא ואכלו אחרים. ופ"ת ואמאי לא מוקי כגון שאכל הוא בעצמו לכשהגדיל והוה ניחא טפי דזדון שבועה לא מתוקמא אלא כשאכל בעצמו דאפי' נשבע שלא יאכלו אחרים אין בכך כלום כל זמן שלא אסר עליהם בקונם דהוי כהקדש וי"ל דניחא ליה לאוקומי כשאכלו אחרים מיד סמוך לנדרו:

רבי יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו לוקין. ופ"ת והא סבר ר"ל התראת ספק לא שמה התראה בהתערובות (זבחים עח.) גבי נותר ופגול שבללן זה בזה והכא התראת ספק הוא דשמא לא יביא ג' שערות עד ג' שנים או ג' ונמצא דאכתי לא הוי מופלא סמוך לאיש ואי מיירי שאכלו אחרים לאחר שהגדיל א"כ הל"ל כשאכלו הוא בעצמו ובהביא שתי שערות נמי לא מיירי דא"כ הוא עצמו אם אכל ילקה דר' יוחנן דאמר לעיל תוך זמן כלאחר זמן וי"ל דאזלינן בתר רובן שמביאין שערות בזמנן: **אי** דאורייתא קטן אוכל נבילות כו'. תי' הוה מצי למיפרך והא בעי ר' יוחנן בפ' חרש דב"ד מצווין להפרישו אלא בלאו הכי פריך שפיר (ולהכי) [ולפי] המסקנא דרב הונא בריה דרב יהושע באומרת יקדשו ידי לעושיהן ואין כתוב בספרים אלא אע"כ הוי פירושו כמו אלא. ובנדרים בסוגיא זו כתוב אלא בכל הספרים הילכך נראה לפ' דאדלעיל קאי דפריך אתי נישואין דרבנן ומבטלי נדרה דאורייתא ומשני אין כדר' פינחס דכיון דנודרת על דעת בעלה יכול להפר אפ' הוי נישואין דרבנן. ותימה א"כ למה נכתבה הפרת הבעל כלל כיון דכל אשה נודרת על דעת בעלה י"ל דכיון דאמר קיים ליכי שוב אין הבעל יכול להפר אפ' הוי נישואין דרבנן א"נ אפ' פירשה בהדיא שנדרה שלא לדעתו בעלה מיפר לה בעל כרחה. א"נ משום דנתנה תורה רשות לבעל להפר הוא דאמרינן דנודרת על דעתו לפי שנראה לה שבידו להפר כמו בשאר נשים הילכך כיון שנדרה על דעתו וסמוכה על שולחנו כל עיקרו על דעתו נדרה ויכול להפר: **סברוה** קסבר תרומה בזמן הזה דאורייתא ובעי לאיתויי

צב א ב מיי' פי"ט מהל' נדרים הל"ה:
צג ג מיי' שם הל"ד [ופ"ע יו"ד סי' רלג סעי' ח]:
צד ד מיי' פי"ז מהל' מאכלות אסורות הל' מ סמג לאוין קמא טוש"ע יו"ד סי' שמג וטוש"ע יו"ד סי' שעג סעי' ח בהג"ה:
צה ה מיי' פי"ח מהל' נדרים הל"כ סמג לאוין רמא טוש"ע יו"ד סי' רלד סעי' ב וסעי' לה:
צו ו ז מיי' פ"ד מהל' תרומות הל"ה:
צז ח מיי' פ"ח שם הל' כו:

תוס' הרא"ש

ש"מ קטן אוכל נבלות כו'. תי' כי ב"ד מצווין נמי להפרישו ומי ניחא הא קתני יכול יהא חייב על הקדשו קרבן. וי"ל שהיה יכול לומר ולטעמיך: **הקדיש** הוא ואכלו אחרים. הכי נמי הוה מצי למימר שגדל הוא עצמו ואכל א"נ לא רצה לומר לפי ששנה כבר לזדון שבועה ולכך מיתוקמא בהקדיש הוא כו' כדי שתהא איירי בתרוייהו ולא משכחת זדון שבועה באחרים הילכך בעי לאוקומי סיפא באחרים: **וקרא** אסמכתא בעלמא הוא. והא דקא אמר יכול יהא חייב על הקדשו קרבן לפי האסמכתא הולך ודורש הפסוק: **ר'** יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו לוקין. תימה הא שמעינן לר"ל דאמר התראת ספק לא שמה התראה בפרק התערובות גבי הפיגול והנותר והטמא שבללן זה בזה וכל מופלא סמוך לאיש התראת ספק היא דשמא לא יביא שערות ונמצא דאכתי לא הוי שנה שלפני גדול וכשהביא שתי שערות לא איירי דא"כ הוא עצמו אם אכל ילקה לר' יוחנן דאמר לעיל תוך זמן כלאחר זמן וי"ל דאזלינן בתר רובן שמביאין שערות בזמנן: **אי** דאורייתא קטן אוכל נבילות כו'. תי' הוה מצי למיפרך והא בעי ר' יוחנן בפ' חרש דב"ד מצווין להפרישו אלא בלאו הכי פריך שפיר (ולהכי) [ולפי] המסקנא דרב הונא בריה דרב יהושע באומרת יקדשו ידי לעושיהן ואין כתוב בספרים אלא אע"כ הוי פירושו כמו אלא. ובנדרים בסוגיא זו כתוב אלא בכל הספרים הילכך נראה לפ' דאדלעיל קאי דפריך אתי נישואין דרבנן ומבטלי נדרה דאורייתא ומשני אין כדר' פינחס דכיון דנודרת על דעת בעלה יכול להפר אפ' הוי נישואין דרבנן. ותימה א"כ למה נכתבה הפרת הבעל כלל כיון דכל אשה נודרת על דעת בעלה י"ל דכיון דאמר קיים ליכי שוב אין הבעל יכול להפר אפ' הוי נישואין דרבנן א"נ אפ' פירשה בהדיא שנדרה שלא לדעתו בעלה מיפר לה בעל כרחה. א"נ משום דנתנה תורה רשות לבעל להפר הוא דאמרינן דנודרת על דעתו לפי שנראה לה שבידו להפר כמו בשאר נשים הילכך כיון שנדרה על דעתו וסמוכה על שולחנו כל עיקרו על דעתו נדרה ויכול להפר: **סברוה** קסבר תרומה בזמן הזה דאורייתא ובעי לאיתויי

תורה אור השלם

1. וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ׳: במדבר ל ב
2. וְהֲבִיאָךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יָרְשׁוּ אֲבֹתֶיךָ וִירִשְׁתָּהּ וְהֵיטִבְךָ וְהִרְבְּךָ מֵאֲבֹתֶיךָ: דברים ל ה

הגהות הב"ח

(א) גמ' תני לה ולא סבר לה כ"ע מן עירובין דף לו ושבת דף קלז וסנהדרין דף פו ושבועות פ"ק וכמה מקומות: (ב) רש"י ד"ה כדרב פנחס וכו' דלעולם וכו' אהני מבטלין: (ג) ד"ה תני לה ולא סבר:

גליון הש"ס

גמ' שהקדיש הוא ואכלו אחרים. ע' נדרים טו ע"א בר"ן שם:

מוסף רש"י

מופלא הסמוך לאיש. קטן שיודע להפלות ולומר זמנן שהוא סמוך לאיש, דהיינו בן י"ג, כשם מי נדר (גזיר בס:). על דעת בעלה היא נודרת. על מנת אם ילד הכעל וסמכה עליה דמזדקק לה כיום שמעו (שבת מו:) על מנת שאם ילד ואם לא לא יהא נדר (גיטין פג:). ירושה ראשונה. כימי יהושע הוא ירושה, ושניה. וכן שניה בימי עזרא, דכשגלו גלות ראשונה בטלה קדושת הארץ (יבמות פב:) שבטלה ירושה ונקראת שניה ירושה (חולין ז:). שלישית אין להן. כלומר לא בעי למהדר ומיירא, דירושה עומדת היא, ושמעינן הא קרא דלא בטלה קדושת הארץ בגלות טיטוס (יבמות שם) שהשניה לא פקעה (חולין שם).

תוס' הרא"ש (המשך)

שייעתא לר"ל. ותימה דהא ר"ל סבר בפרק הערל תרומה בזמן הזה דרבנן וי"ל דהוה מצי למימר ולטעמיך: **אתי** גברא דרבנן ומתקן טבל דאורייתא. ותימה אדפריך מדר' יוסי ליסייעיה מדר' יהודה דאמר אין תרומתו תרומה וי"ל דר' יהודה שפיר מצי סבר דמופלא סמוך לאיש דאורייתא ואפ"ה אין תרומתו תרומה דדוקא להקדיש ולאסור הוי מופלא סמוך לאיש כגדול אבל לתקן הכרי לא חשיב כגדול הילכך אין תרומתו תרומה:

לפי שמצינו שהשוה הכתוב הקטן כגדול לזדון שבועה ולאיסור ולבל יחל יכול יהא חייב על הקדשו קרבן ת"ל [1]זה הדבר קתני מיהת לאיסר ולבל יחל חייב אימא לאיסור בל יחל איסור בל יחל מה נפשך אי מופלא סמוך לאיש דאורייתא מילקא נמי לילקי ואי מופלא סמוך לאיש לאו דאורייתא איסור נמי ליכא לאותן המוזהרים עליו [6]שמע מינה קטן אוכל נבלות ב"ד מצווין עליו להפרישו הכא במאי עסקינן [א]כגון [ב]שהקדיש הוא ואכלו אחרים הניחא למ"ד הקדיש הוא ואכלו אחרים לוקין אלא למ"ד אין לוקין מאי איכא למימר דאיתמר הקדיש הוא ואכלו אחרים רב כהנא אמר אין לוקין רבי יוחנן ור"ל דאמרי תרוויהו [ג]לוקין מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא גופא הקדיש ואכלו אחרים רב כהנא אמר אין לוקין רבי יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו לוקין במאי קמיפלגי מר סבר [ג]מופלא סמוך לאיש דאורייתא ומר סבר מופלא סמוך לאיש מדרבנן מתיב רב ירמיה יתומה שנדרה בעלה מפר לה אי אמרת בשלמא מופלא סמוך לאיש דרבנן אתו נשואין דרבנן ומבטלי נדרא דרבנן אלא אי אמרת דאורייתא אתו נשואין דרבנן ומבטלי נדרא דאורייתא אמר רב יהודה אמר שמואל בעלה מפר לה ממה נפשך אי דרבנן דרבנן הוא אי דאורייתא [ג]קטן אוכל נבלות הוא [ד]ואין ב"ד מצווין עליו להפרישו והא כי גדלה אכלה בהפרה קמייתא אמר רבה בר ליואי בעלה מפר לה כל שעה ושעה והוא שבעל והא [ה]אין בעל מפר בקודמין [ז]כדרב פינחס משמיה דרבא דאמר רב פנחס משמיה דרבא כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת אמר אביי ת"ש [ח]קטן שלא הביא ב' שערות רבי יהודה אומר [ט]אין תרומתו תרומה רבי יוסי אומר [י]עד שלא בא לעונת נדרים אין תרומתו תרומה משבא לעונת נדרים תרומתו תרומה סברוה קסבר ר' יוסי [יא]תרומה בזמן הזה דאורייתא אי אמרת בשלמא מופלא סמוך לאיש דאורייתא אתי גברא דאורייתא ומתקן טבלא דאורייתא אלא אי אמרת דרבנן אתי גברא דרבנן ומתקן טבלא דאורייתא לא קסבר רבי יוסי תרומה בזמן הזה דרבנן וסבר ר' יוסי [יב]תרומה בזמן הזה דרבנן [יג]והתניא בסדר עולם [2]אשר ירשו אבותיך וירשתה ירושה ראשונה ושניה יש להן שלישית אין להן [יד]וא"ר יוחנן מאן תנא סדר עולם ר' יוסי [טו]ר' יוסי [טז]תני [יז] לה ולא סבר לה ה"נ מסתברא דתניא עיסה שנדמעה או שנתחמצה בשאור של תרומה

חייבת

לפי שמצינו שהשוה הכתוב. מכי יפליג דמשמע יודע להפלות סמוך לאיש דאכתי קטן הוא כל שנה זו: **זה הדבר אשר צוה וגו'.** כלומר לאיסר ולא יחל אמרתי שיהא איסרו איסר ונדרו בבל יחל ולא לקרבן מעילה ובל יחל היינו מלקות ומסייע ליה לרב הונא: **אימא לאיסור בל יחל.** כלומר איסורא בעלמא ולא מלקות: **אי מופלא סמוך לאיש דאורייתא.** מכי יפליג לנדור נדר [ב]: **מילקא נמי לילקי.** דהא כל זמן דנדרו נדר קאי עליה בבל יחל: **איסורא נמי ליכא.** עליו אם אכלו דהא אי אתו רבנן לתקוני הכי תקון שלא יאכלו אחרים את הקדשו או הוא לכשיגדיל אבל בקטנותו לא באו לאסור עליו דקטן לאו בר קבולי עליה תקנתא דרבנן הוא: ומשני לעולם דרבנן ואיסורא אמאן קאי על אותן המוזהרים עליו להפרישו מאיסורא: **ש"מ כו'.** פלוגתא היא בפרק חרש שנשא פקחת ביבמות (דף קיד.): **אלא הכא במאי עסקינן כו'.** ולעולם כדקתני ולאיסר ולבל יחל דהוי מלקות גמור ואפ"ה לא תסייעיה לרב הונא מהא דהא דקתני מלקות אהקדש קטן לאו לדידיה קאמר אלא לאחרים שאכלו את הקדשו: **מדרבנן.** כלומר מ"ד אין לוקין מוקים להא דקתני לאיסר ולבל יחל כדאוקמינן לאיסור בל יחל איסורא בעלמא ומדרבנן ומקרא דכי יפליג דקתני שהשוה הכתוב אסמכתא בעלמא: **יתומה.** שהשאתה אמה דבת מיאון היא דנשואין דידה מדרבנן: **בעלה מפר נדרה.** ולא קרי לה יתומה אלא בקטנותה כל זמן שראויה למיאון: **אי אמרת בשלמא מופלא סמוך לאיש.** לא הוי נדרו נדר אלא מדרבנן משום"ה בעלה מפר לה דאתו נשואין דרבנן כו': **והא לני גדלה אכלה.** בהיא הפרה דלאו הפרה היא ונמצא גדול אוכל נבלות: **כל שעה.** ואף משגדלה: **והוא שבעל.** לאחר שגדלה דהוא הך בעילה קדושין גמורין דאורייתא דמעשה גדולה מעשה הלכך אתו נישואין דאורייתא ומבטלין נדרא דאורייתא: **אין הבעל מפר.** נדרים הקודמין לנישואין במסכת נדרים [סז.] והאי נדר קדם להך בעילה דאורייתא: [ג] **על דעת בעלה.** והך קטנה על דעתו של זה נדרה וכי אמרינן אין הבעל מפר בקודמין היכא דלית לה בעל בשעת נדר כלל: **כדרב פנחס.** כלומר לא תוקי לה לברייתא כשהבעל מפר לה כל שעה ושעה [ד] לעולם נדרה דאורייתא ודקשיא לך אתו נשואין דרבנן ומבטלין נדרא דאורייתא אהכי מבטלת דכל הנודרת כו': **לעונת נדרים.** היינו מופלא הסמוך לאיש שנדריו נבדקין: **סברוה.** רבנן בני הישיבה דבעו לאותויי לרב כהנא מהכא: **תרומה דאורייתא.** וקאמר משבא לעונת נדרים תרומתו תרומה ותרומה והקדש ונדר חדא היא דמקדשה בדבורו שקורא עליה שם: **ירושה ראשונה.** של יהושע: **ושניה.** בימי עזרא: **יש להן.** כלומר בגלות גבוכדנצר בטלה קדושת הארץ ונגטרכו ליורשה ולקדשה בשניה: **אבל שלישית.** לעתיד לבא: **אין להם.** כלומר אינה ירושה דלא יגטרכו לרשתה ולקדשה דלא בטלה קדושתה מגזרת הכתוב: **ואמר רבי יוחנן.** בעלמא: **מאן תנא סדר עולם רבי יוסי.** דהוא סתמה כי היכי דסתם מתניתין ר"מ [סנהדרין פו.]: **תני** [יא] **ולא סבר לה.** להא דרשא דקתני שלישית אין להן אלא ודאי בטלה קדושת הארץ ותרומתה דהשתא דרבנן: **עיסה חולין שנדמעה.** כגון שנפל מאה של תרומה לתוך פחות ממאה של חולין:

חייבת

חייבת בחלה. ולא אמרינן דתרומה פוטרת לה ואע"ג דתרומה אינה חייבת בחלה מדומע חייב בחלה מ"ט דדימוע דרבנן הוא דמדאורייתא חד בתרי בטיל דכתיב (שמות כג) אחרי רבים להטות ורבנן הוא דאורייתא אחד ומאה הלכך לא אתי דימוע דרבנן ומפקע חלה אפילו בזמן הזה דקסברי ר"מ ורבי יהודה חלה בזמן הזה דאורייתא: **פוטרין מן החלה.** כדמפרש לקמן דקסברי חלה בזמן הזה דרבנן ואתי דימוע דרבנן ומפקע חלה דרבנן והיינו דאמרן לעיל [מו:] תני ולא סבר לה דהא חזינן דלרבי יוסי חלה בזמן הזה דרבנן וסברוה הנך רבנן דמייתי דאייה מהכא דכי היכי דקאמר ר' יוסי חלה בזמן הזה דרבנן הוא הדין לתרומה: **ודלמא.** אע"ג דקא חזית מהכא לר' יוסי חלה דרבנן אפ"ה סבירא ליה תרומה דאורייתא ולישא הכי נמי מסתברא דקא בעית לאתויי: **נתחייבו בחלה.** דכתיב בחלה (במדבר טו) בבואכם אל הארץ והרי באו: **ולא נתחייבו במעשר.** דבמעשר כתיב (דברים יד) תבואת זרעך עד שיצא כל אחד ואחד את שלו: **מתני' פגה.** סמדר. כך בלשה עודה מינוקת קרו לה פגה כל זמן שאין לה סימן לא בדדים ולא בשערות: **בוחל.** כשהפרי גדל קצת כדתני בגמרא התאנים משיבחלו כך כשיש לה סימן דדין קצת בידוע שהביאה שתי שערות ונערה היא: **למ.** בגמ' מפרש לה לשון נוטריקון יצתה מלאה שיש לה סימן מובהק בדדיה ולקמן מפרש סימנין במתני'. והיא בוגרת: **בוז וכוז.** אפי' כשהיא נערה אביה זכאי בה כו' דכתיב (במדבר ל) בנעוריה בית אביה כל שבת נעוריה לאביה: **איזו היא סימנין.** אלמל קאי: **קמט.** פרונל"ש. שגדלו דדיה עד שכפול מעט על החזה וירלאה בקמט: **משיטו.** גדולים יותר: **הפיטומת.** רלא הדד כמו (סוכה דף לד:) ניטלה פיטמתו: **עוקץ.** כמו עוקצי האגסים (עוקצין פ"א מ"ו). פוכיל"ש בלע"ז. חודו של דד שהתינוק יונק ופיטומת היינו סביבות עוקץ: **גמ' משיבחלו.** חייבין במעשר: **משילבין ראשיהן.** שמשתנין כשמגדילין. הכא נמי משישתנה הדד וירלאה בו סימן שמגדיל: **בחלה בי.** גדלה עלי. אדם הקן בדבר גרלאה לו כגדול. אנקייש"ן בלע"ז: **מייחד להו.** שפחותיו מייחד לאנשים עבדיו ואינו מפקירן מ משום בושת: **מחליף להן.** את שלו זה בזה ואינו מקפיד על בושתן: **לערבי.** מפקיר שפחותיו לערביים ונוהג בהן מנהג הפקר: **משיתקשקשו.** כמו (סוטה דף ט:) מקשקשת לפניו כזוג בטנ"ט בלע"ז. כלומר גדולים הרבה: **חוטם.** ג' ספק: **משיפליג.** מ' ספק: **משתקיף עטרה.** שגדול העוקץ ועב ומוקף עטרה והיינו שיעורא דא"ר יוסי נמי במתני' שיהא נותן ידו על העוקץ ושוקע ושוהא לאחור: הכף

ואינה נפסלת בטבול יום. וא"ת בחלו עוברין (פסחים דף מד.) גבי מקפה של חולין ושוס ושמן של תרומה קאמר דאם נגע טבול יום במקצתו ג' דפסל כולו במגעו וי"ל דהתם מיירי בשעשאו גוש בקערה: **אתי** דימוע דרבנן ומפקע חלה דרבנן. מכאן מביא ריב"א דאיה דתרומה בטלה ברוב דאוריתא והא דרבנן דמשמע דאם בטלה בפיקדון מאת מקדשו ממנו דעולה בק"א אסמכתא בעלמא הוא וכן הא דקאמר התם דערלה וכלאי הכרם דכפל איסורו ליאסר בהנאה כפל בעלייתו שצריך אחד ומאתים ומיהו ראייה דהכא יש לדחות דלעולם מדאוריתא הכל נאסר לזרים מטעם תערובת התרומה שאינה ניכר אבל מה שגם החולין נאשבו כתרומה ליפטר מן החלה כאילו הכל תרומה זה אינו אלא מדרבנן ומיהו יש להביא ראיה גבי נפלו אגוזים ונתפצעו בהגיזקין (גיטין דף נד:) דיש ספרים דגרסי והא הכא דמדאורייתא ברובו בטלה ובשאלי הערל (יבמות דף פב.) גבי שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניהן שתי סאות כו' דקא"ר מ' יוחנן והוא שרבו חולין על התרומה פי' דשרי מדאוריתא ולהכי אמר שאני אומר ובריש ההוא פירקא (דף עג:) נמי קאמר תרומה חמורה ממעשר שכן מחפ"ז ולא חשיב ק"א:

ל"ג אילו נאמר כי תבואו הייתי אומר משנכנסו ג' או ג' מרגלים הא ריש"א דבריתא הכי איתא בספרי (פרשת שלח) (ובספ"ק דקדושין מייתי לה) משונה ביאה זו של חלה דבעלמא כתיב כי תבואו כי יביאך וכאן כתיב בבואכם לומר מיד כשנכנסו קודם כבוש וחילוק אלמא משמע דכי תבואו משמע ביאה חשובה דהיינו לאחר כבוש וחילוק והיכי מלי למימר אפי' ג' או ג' מרגלים אלא הכי גרסינן אי בבואכם יכול אפי' ג' או ג' מרגלים וקא"ל אדלעיל מיניה: **לא** כולהו סלוק. ואם תאמר והלא כל יושביה עליה קרינן לענין יובל לפי שמקלת כל השבטים עלו לפר"ת דאמר דיובל נהג בבית שני מהאי טעמא וי"ל דבבואכם משמע טפי ביאת כולכם ואע"פ שהיו שם מכל השבטים לא מיקרי ביאת כולכם: **אי** זהו סימניה. פרש"י דאצמל קאי ומתוך זה הוצרך לפ' הא דקא"ר יוסי [בבריתא] משתקיף העטרה היינו נמי שיעורא דמשיתן ידו על העוקץ והוא שוקע. וקשה לפי' דלמה שינה ר' יוסי לשונו ועוד דבכולהו תנאי בגמרא לא אמר אחד מהן שיעורא דמתניתין ועוד א"כ ליה יהיב תנא סימנא אבוחל ולקמן תנן בא סימן התחתון עד שלא בא העליון והיינו סימני בוחל. ומפר"ת דאי זהו סימניה דאבוחל קאי ותנאי דגמ' מפרשי סימני בגרות: **משתשחיר** הפיטומת. פרש"י ראש הדד כמו ניטלה פיטמתו דאתרוג. ועוקץ פי' חודו של דד מלמעלה. ובפ' לולב הגזול פרש"י ב' פירושים. ונראה דשניהן הן במקום אחד אלא האחד בצד ראשו והאחד בצד זנבו דגבי דד ליכא לפרושי הכי ומסתמא פיטמת ועוקץ דהתם דומיא דהך דהכא: ויהיב לה ד' זוזי דמי בושתה להנצל מן הענוש היה עושה כן דהא אין לעבדים בושת דאמרינן בפ' החובל ואפי' למ"ד יש להם בושת ינתן הכל לרב: **ומסר** להו לערבאי. מכאן משמע דשפחה כנענית מותרת לעובד כוכבים וה"ה דעבד מותר בעובדת כוכבים ולא גזרו עליהן משום נשג"ז ואע"ג דאיסור נדה ואשת איש שייך בעבד מן התורה ושילהי ע"ז דא"ל שבור מלכא לבטי אידכר מה דעבדת באורתא

---

[1] כתובות כה., [2] [כתובות כה. ב"מ פט.], [3] [כתובות אותא ולא תמייהנו בתרומה וע' בכס"מ שם דגרים תרוייהיו], [4] כתובות כה., [5] [בסדר המשנה ג"ג אמרן], [6] [כתובות מו:], [7] מעבדות פ"א מ"ב, [8] [תוספתא פ"ו ה"ג], [9] [פי' משיתמיל ליגקב שגרא' כמפולא עריוך עדך פלגן], [10] [ע' רש"י בכתובות כה. וב"מ פט. ובכל דוכתא מפרש טעם אחר], [11] [מקדיש יעב"ן], [12] [ע' תוס' ד"ה ראם], [13] [ל"ל פסק וכן גי' רש"ן], [14] פ"א פוסל מקוה מגעו, [15] ל"ל ריש לקיש, [16] [וסס לו. ד"ה גטלה], [17] שייך לעיל, [18] ל"ל משום נסג"ש. רש"ש, [19] [ל"ל ומר],

תורה אור השלם

1. הִתְאַנָּה חֲנָטָה פִגֶּיהָ וְהַגְּפָנִים סְמָדַר נָתְנוּ רֵיחַ קוּמִי לֵךְ רַעְיָתִי יָפָתִי וּלְכִי לָךְ:
שיר השירים ב יג
2. וְאֶבְחַר אֶת שְׁלֹשֶׁת הָרֹעִים בְּיָרֵח אֶחָד וַתִּקְצַר נַפְשִׁי בָּהֶם וְגַם נַפְשָׁם בָּחֲלָה בִי:
זכריה יא ח
3. וְהִתְנַחֵלְתֶּם אֹתָם לִבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לָרֶשֶׁת אֲחֻזָּה לְעֹלָם בָּהֶם תֵּעָבֹדוּ וּבְאַחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאָחִיו לֹא תִרְדֶּה בוֹ בְּפָרֶךְ: ויקרא כה מו

לעזי רש"י

פרונצ"ש [פרונצי"ש]. קפלים.
פוריצ"ש [פוריצונ"ש]. פטמות.
אנקיישנ"ץ [אינקריישנ"ט]. מגעיל, דוחה.
בטנ"ט. צלצול (של פעמונים).

מוסף רש"י

לרבנן דבי רב. בית המדרש קרי בי רב (כתובות כה.). **נתחייבו בחלה.** דכתיב בבואכם אל הארץ, ותניא בספרי ר' ישמעאל אומר שיהא הכתוב ביאה זו מכל ביאות שבתורה, שבכולן נאמר כי תבואו כי יביאך וכאן בבואכם, ללמדך שכיון שנכנסו לה נתחייבו, ולא נתחייבו במעשר. דכתיב דגנך, תבואת זרעך, המיוחדת לך, ועוד שהרי אלה הכתוב המעשר ממנין שנות השמיטה, דכתיב בשנה שלישית שנת המעשר, ושמיטות לא מנו אלא מהכנסו ואילך, כדאמרינן בסדר עולם ובמסכת ערכין (יב: כתובות שם) אי: במעשר לא נתחייבו אלא לאחר ביכורים ושיבה, דכתיב (דברים יד) עשר תעשר, וכתיב בתריה במקום אשר יבחר עד שנמתיק שילה לא נתחייבו, והיינו לאחר ביכורים ומילוק, דכתיב ביכורים, וכל ימי ביכורים ומילוק היה אהל מועד בגלגל י"ל שנים, כדאמר בזבחים (קיח: ב"מ פט.). **אי בבואכם יכול כו'.** כיון דשינה הכתוב ביאה זו לכתוב בבואכם אלא כי תבואו, יכול משנכנסו לה מרגלים ת"ל כו' (כתובות שם). **לא כולהו סלוק.** וכבן נשאו בנבל, דכתיב (עמוס ג) כל הקהל כאחד אדבע רגוא (שם כה:). **בוחל אלו ימי הנעורים.** שכבר היא גדולה (זכריה יא ח).

תוס' הרא"ש

ואינה נפסלת בטבול יום. והא דאמרינן בפ' אלו עוברין המקפה של חולין והשום והשמן של תרומה אם נגע טבול יום במקצתו פסל מקום מגעו והכא אמרינן דלא פסל כלל וי"ל דהתם מיירי שהן גוש בקערה וניכרין בפני עצמן: **אתי** דימוע דרבנן ומפקע חלה דרבנן. מכאן משמע דתרומה בטל ברוב מדאורייתא והא דדריש ליה בספרי את מקדשו ממנו מה שאתה מרים ממנו מקדשו אסמכתא היא וכן מוכח בסוף פ' הערל גבי שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניהן שתי סאין א' של חולין וא' של תרומה ונפלו אלו לתוך אלו מותרין שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו ותרומה לתוך תרומה נפלה וקא"ר יוחנן והוא שרבו חולין על התרומה פי' שאז הן מותרין מן התורה הלכך [הולכין בהם] להקל אלמא ברבייה שרי מן התורה:
אלו נאמר כי תבואו הייתי אומר משנכנסו שנים או שלשה מרגילים. ו) רק בתוס' הגירסא בס"פ ול"ג גירסא זו דאדרבה כי תבואו משמע

ו) גראה דל"ל כך הגירסא כתובה בספרים רק בתוס' כתבו דלא נסירא וכו'.

עין משפט נר מצוה

צח א מיי' פ"ט מהל' טומאת אוכלין הלכ"ד:
צט ב מיי' פ"ו מהל' כתורים הל"ד:
ק ג ד מיי' פ"ה מה' אס הל"ה [וס"כ מהל' איסורי ביאה הל"ג] סמג עשין קמח טוש"ע יו"ד סימן סכב סעיף ב:
קא ה מיי' פי"ז מהל' אבילה הל"ג וס"ג וס"ד מהל' איסורי הל"ל סמג עשין מח ועד טוש"ע יו"ד סי' ס' עד סעי' ב וטוש"ע אה"ע סי' לז סעיף ג:
קב ו מיי' פי"ל מהל' נדרים הל"ו סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סימן רלד סעיף ג:
קג ז ח ט י מיי' פ"ב מהל' איסורי הל"ז:
קד כ מיי' פ"ב מהל' מעשר הל"יב:
קה ל מיי' פ"ב מהל' איסורי הל"ז:
קו מ מיי' פ"ט מהל' עבדים הל"א [טוש"ע יו"ד סי' רסז סעי' יז]:
קז נ ס ע פ צ מיי' פ"ב מהל' איסורי הל"ז [וברב אלפס יבמות פי"ג דף מו.]

תוס' הרא"ש (המשך)

ביאת כולם כדמשמע בפ"ק דקידושין דקאמר התם הואיל ונאמרו ביאות בתורה סתם ופרט לך הכתוב באחת מהן לאחר ירושה וישיבה אף כל לאחר ירושה וישיבה ואע"ג דאיכא מ"ד לשם דבעי ביאה ומושב מ"מ לא אשכחן כי הבואו דמשמע לאלתר בכניסת שנים ושלשה מרגלים קודם שיכנסו כולם. אלא ה"ג אי בבא הייתי אומר משעה שנכנסו בה שנים שלשה מרגלים דמשמע תחלת ביאה מדלא כתיב כי תבואו והכי תניא בספרי בפ' שלח לך א"ר ישמעאל שנה הכתוב ביאה זו מכל ביאות שבתורה שבכל מקום הוא אומר והיה כי תבוא והיה כי יביאך וכאן אומר בבואכם ללמדך כיון שנכנסו לארץ מיד נתחייבו בחלה והיינו דקאמר הכא אילו נאמר בבא ולא כתיב כם הייתי אומר התחילת ביאה כיון דמשונה ביאה זו ת"ל בבואכם דמשמע ביאת כולכם: **לא** כולהו סלוק. ותימה והא כל יושביה עליה קרינן ביה לענין יובל כיון שהיו שם מכל השבטים לפר"ת שפי' דיובל נוהג בבית שני מהאי טעמא וי"ל דבבואכם משמע טפי ביאת כולכם ואע"פ שהיו שם מכל השבטים לא מיקרי ביאת כולכם: **אי** זהו סימניה. פרש"י דאצמל קאי ומתוך זה הוצרך לפ' הא דקא"ר יוסי [בבריתא] משתקיף העטרה היינו נמי שיעורא דמשיתן ידו על העוקץ והוא שוקע. וקשה לפי' דלמה שינה ר' יוסי לשונו ועוד דבכולהו תנאי בגמרא לא אמר אחד מהן שיעורא דמתניתין ועוד א"כ ליה יהיב תנא סימנא אבוחל ולקמן תנן בא סימן התחתון עד שלא בא העליון והיינו סימני בוחל. ומפר"ת דאי זהו סימניה דאבוחל קאי ותנאי דגמ' מפרשי סימני בגרות: **משתשחיר** הפיטומת. פרש"י ראש הדד כמו ניטלה פיטמתו דאתרוג. ועוקץ פי' חודו של דד מלמעלה. ובפ' לולב הגזול פרש"י ב' פירושים. ונראה דשניהן הן במקום אחד אלא האחד בצד ראשו והאחד בצד זנבו דגבי דד ליכא לפרושי הכי ומסתמא פיטמת ועוקץ דהתם דומיא דהך דהכא: ויהיב לה ד' זוזי דמי בושתה להנצל מן הענוש היה עושה כן דהא אין לעבדים בושת דאמרינן בפ' החובל ואפי' למ"ד יש להם בושת ינתן הכל לרב: **ומסר** להו לערבאי. מכאן משמע דשפחה כנענית מותרת לעובד כוכבים וה"ה דעבד מותר בעובדת כוכבים ולא גזרו עליהן משום נשג"ז ואע"ג דאיסור נדה ואשת איש שייך בעבד מן התורה ושילהי ע"ז דא"ל שבור מלכא לבטי אידכר מה דעבדת באורתא

---

[1] [בכורות כה.], [2] [בכורות אותא ולא תמייהנו בתרומה וע' בכס"מ שם דגרים תרוייהיו], [3] כתובות כה., [4] [בסדר המשנה ג"ג אמרן], [5] [כתובות מו:], [6] מעבדות פ"א מ"ב, [7] [תוספתא פ"ו ה"ג], [8] [פי' משיתמיל ליגקב שגרא' כמפולא עריוך עדך פלגן], [9] [ע' רש"י בכתובות כה. וב"מ פט. ובכל דוכתא מפרש טעם אחר], [10] [מקדיש יעב"ן], [11] [ע' תוס' ד"ה ראם], [12] [ל"ל פסק וכן גי' רש"ן], [13] פ"א פוסל מקוה מגעו, [14] ל"ל ריש לקיש, [15] [וסס לו. ד"ה גטלה], [16] שייך לעיל, [17] ל"ל משום נסג"ש. רש"ש, [18] [ל"ל ומר],

הלכה כדברי כולן להחמיר. מספק פוסק כמר לחומרא וכמר לחומרא כדפרישי׳ בפרק בנות כותים (לעיל דף לו.): **איזהו** חצר (צורית) כו׳. קשה לר״ת דבפרק השוכר את הפועלים (ב״מ דף פח.) א״ר יגאי אין הטבל חייב במעשר עד שילאה פני הבית ותיקן דמדרבנן חצר קובעת למעשר ומדאורייתא בעינן לאיית פני הבית: **בת** עשרים כו׳ **יביאו ראיה.** פירוש קרובי האשה ואי גרסינן תביא היינו היא בעצמה ואי גרסינן יביא קאי אבעל שיביא ראיה שזו היא אילונית והוו קדושי טעות אם רוצה לישא אחותה:

דברי ב״ה. תימה דבפ׳ הערל (יבמות דף פ.) איתמר אכל חלב מבן י״ב שנה עד י״ח שנה ונולדו בו סימני סרים אמאי שביק דברי ב״ה דאמר כ׳ שנה ונקט דברי ב״ש ואפי׳ לר׳ אליעזר הזכר כדברי ב״ה והתם איירי בזכר וי״ל דהתם נקט כדברי שהורה בסמוך עד י״ח:

עד רוב שנותיו. ומכאן ואילך גדול הוא והוי ולאי סרים: **זימנין** דאתו מחמת כו׳. יש ספרים דגרסי זימנין דנתרן: [ע׳ תוס׳ ב״ב קנה: ד״ה הכי גרס ר״ת]:

כולן מעת לעת. בפרק שני דזבחים (דף כה:) אמר דשעות פוסלות בקדשים וכן בבתי ערי חומה כדמשמע י) (פ״ב דזבחים) ולא דמי לאחריני כדאמרינן דלא בעינן בהן מעת לעת דשעות כדפרישית לעיל (דף מד:) גבי ל׳ יום איכא ביניייהו: [ועי׳ תוספות ערכין לא. ד״ה מיוסן]:

הכף. מלמטה הוא על בית הרחס כמין תפוח גבוה כדמפרש לקמן: **מלמעלה.** בדדין: **להחמיר.** איזה מאלו שתביא שוב אין אביה מפר נדריה דמחזיקין לה בבוגרת נתקשקשו ואע״ג דלא הכסיף הכסיף אע״ג דלא התקשקשו וכן כולם. אית דאמרי להחמיר אינה ממאנת משעה שנראה בה אחד מן הסימנין הללו ואינה חוזלת עד שיהו כולם ולאו מילתא היא דאפילו לא הביאה אחד מהן גדולה היא ואינה ממאנת וחוזלת שהרי כל הסימנים הללו בבוגרות נאמרו ומימי נערות היא גדולה למיאון ולחליצה שהרי הביאה שתי שערות. ל״א הלכה כדברי כולן להחמיר הביאה אחד מן הסימנים הללו ואפילו הקודם שבכולן ולא הביאה את כולן בוגרת ואינה בוגרת ואם קבל אביה בה קדושין וקדשה היא את עצמה לאחר צריכה גט משניהם דכיון שהביאה אחד מן הסימנין הללו יצתה לה במקצת מרשות אביה דאיכא למימר בוגרת הוא ואין כח בקדושי אביה להפקיע קדושין שלה וגם בה אין כח להפקיע קדושי אביה עד שתביא את כולם: **שחייבת במעשר.** שקובעת תבואה למעשר דקי״ל חצר קובעת במסכת בילה (דף לד:): **שאחד פותח ואחד נועל.** שאין השומר קבוע לפתוח ולנעול אלא זה פותח וזה נועל ולא בת שימור היא ופטורה דלאו שמה חצר: **כל שנכנסין לה כו׳ פטורה.** ואע״ג דאין אדם בוש לאכול בתוכה: **כדברי כולן להחמיר.** דאם יש בה אחד מכל אלו חייבת אם יש שם שומר חייבת כר׳ (ז) ישמעאל אע״ג דאחד פותח ואחד נועל ואי ליכא פותח ונועל חייבת כר״ע ואע״ג דליכא שומר ואי אין אדם בוש לאכול בתוכה חייבת ואע״ג דליכא שומר ואיכא פותח ונועל ואם אמר לו מה אתה מבקש חייבת ואפי׳ לית בה חד מכל הני. ל״א הלכה כדברי כולן להחמיר כיון שאין אדם בוש לאכול בתוכה קובעת למעשר שאין אוכלין מפירות הנכנסים לה עד שיתעשרו ולהפרישם מהן על טבל אחר אסור עד שיהיה לה שומר קבוע: **מתני׳ לא חוללה ולא מסיבמה.** ונשאת לכל (ז) שתרלה דרחמנא פטרה דכתיב (דברים כה) והיה הבכור אשר תלד פרט לאילונית שאינה יולדת [יבמות יב.]: ז) **סרים.** לאו בר חלילה הוא דכתיב (דברים כה) להקים לאחיו שם בישראל והאי לאו בר הכי הוא: ה״ג **יביאו ראיה שהוא בן עשרים.** קרובי האשה יביאו ראיה: **גמ׳ ורמינהי אחד לי בן תשע שנים וכו׳.** שניהם דין אחד להם וביאתו כמאמר בגדול דלאמרינן לעיל [מה.] אלמא קטן הוא ובעיא אמתוני: **אמר רב שמואל.** מתני׳ כגון שנולדו בו סימני סרים המפורשים בהערלה כל שאין בשרו מוציא הבל כשהוא רוחץ ושערו לקוי ובשרו מחליק: **כי אתו לקמיה דר׳ חייא.** בן עשרים שנה שלא הביא: **בגוליה פרקא מעת לעת.** חשבינן לה שנה ולא בתר מנין עולם שיהא יום אחד של שנת עשרים חשוב שנה דאף על גב דלא תנן במתניתין בן עשרים שנה ויום אחד כמאן דתנן יום אחד דמי ולריך להשלים את כולה: **דתנן תנן.** היכא דתנן יום אחד כגון בת שלש שנים ויום אחד וכולהי דמתני׳ בר מסיפא דקתני בת עשרים שלא הביאה שתי שערות דהתם לא בעינן עשרים שלמים אלא משנכנס יום אחד בשנת עשרים: **בשלמא דרבי ודר׳ יוסי בן ליפר לא קשיין.** אהדדי למהוי מתני׳ משבשתא דמר כב״ש ודמר כב״ה דמתני׳: **בקדשים.** היכא דכתיב בכש בן שנתו: **מעת לעת.** מיום ליום ולא אמרינן למנין עולם שתכלה שנתו ערב ר״ה: **שבן ושבנה.** קסבר היינו בן עשרים שנה ובת עשרים שנה דמתני׳. אלמא מעת לעת בעינן אליבא דהאי תנא והנך דלעיל סברי לה כעולם: **שתי שנים שבשדה אחוזה.** המוכר שדה אחוזה לחבירו אינו מותר לגואלה בפחות משתי שנים שיאכלנה לוקח שתי שנים כדכתיב (ויקרא כה) במספר שני תבואות ימכר לך ומכאן ואילך אם בא לגאול גואל ומחשב לו פירות של שתי שנים לפי חשבון הדמים שמכרה לו לפי שנים הבאים עד היובל שהלוקח שדה מחבירו יודע שיחזירנו לו ביובל ואם היו עד היובל עשר שנים ומכרה לו בעשרה ליטרין נמצא קונה פירות של כל שנה בליטרא: שני

הכח וכן היה רבי שמעון ט)(בן יוחי) אומר שלשה סימנין נתנו חכמים באשה מלמטה ובנגדן מלמעלה פגה מלמעלה בידוע שלא הביאה שתי שערות בוחל מלמעלה בידוע שהביאה שתי שערות צמל מלמעלה בידוע שנתמעך הכף מאי כף אמר רב הונא אמקום תפוח יש למעלה מאותו מקום כיון שמגדלת מתמעך והולך שאלו את רבי הלכה כדברי מי שלח להו כדברי כולן ט)להחמיר רב פפא ורב חיננא בריה דרב איקא חד מתני אהא וחד מתני אחצר צורית דתנן ט)איזוהי חצר ט)צורית שחייבת במעשר ט)ר״ש אומר חצר הצורית שהכלים נשמרים בתוכה מאי חצר הצורית אמר רבה בר בר חנה א״ר יוחנן שכן בצור מושיבין שומר על פתח החצר ט)ר״ע אומר כל שאחד פותח ואחד נועל פטורה ר׳ נחמיה אומר כל שאין אדם בוש לאכול בתוכה חייבת רבי יוסי אומר כל שנכנסים לה ואין אומרים לו מה אתה מבקש פטורה ר׳ יהודה אומר שתי חצרות זו לפנים מזו הפנימית חייבת והחיצונה פטורה שאלו את רבי הלכה כדברי מי אמר להו ט)הלכה כדברי כולן ט)להחמיר: **מתני׳** ט)ד״בת עשרים שנה שלא הביאה שתי שערות תביא ראיה שהיא בת עשרים שנה והיא איילונית לא חולצת ולא מתיבמת ט)בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות יביאו ראיה שהוא בן עשרים שנה והוא סרים לא חולץ ולא מיבם אלו דברי בית הלל בית שמאי אומרים זה וזה ט)בן שמונה עשרה ר׳ אליעזר אומר הזכר כדברי בית הלל והנקבה כדברי בית שמאי שהאשה ממהרת לבא לפני האיש: **גמ׳** ורמינהי ט)אחד לי בן תשע שנים ויום אחד ואחד לי בן עשרים שלא הביא שתי שערות ט)אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב ה)והוא שנולדו בו סימני סרים אמר רבא דיקא נמי דקתני והוא סרים ש״מ וכי לא נולדו לו סימני סרים עד כמה ט)תני ר׳ חייא ו)עד רוב שנותיו כי אתו לקמיה דרבי ט)חייא אי כחיש אמר להו אבריוה אי בריא אמר להו אכחשוה דהני סימנים זימנין דאתו מחמת כחישותא זימנין דאתו מחמת בריאותא ט)אמר רב הלכתא בכולי פרקא מעת לעת ועולא אמר דתנן תנן ודלא תנן לא תנן בשלמא לעולא היינו דקתני הכא יום אחד והכא לא קתני אלא לרב ליתני ועוד תני רבי יוסי בן כיפר אומר משום רבי אליעזר ו)שנת עשרים שיצאו ממנה שלשים יום הרי היא כשנת עשרים לכל דבריה וכן הורה רבי בלוד שנת שמנה עשרה שיצאו ממנה שלשים יום הרי היא כשנת שמנה עשרה לכל דבריה בשלמא דרבי ודרבי יוסי בן כיפר לא קשיא הא בבית שמאי הא בבית הילל אלא לרב קשיא תנאי היא דתניא ט)ח״שנה האמורה בקדשים שנה האמורה בבתי ערי חומה שתי שנים שבשדה אחוזה שש שנים שבעבד עברי וכן שבבן ושבבת כולן מעת לעת שנה האמורה בקדשים מנא לן ט)אמר רב אחא בר יעקב אמר קרא [1]כבש בן שנתו שלו ולא שנה של מנין עולם שנה האמורה בבתי ערי חומה מנלן אמר קרא [2]עד תום שנת ממכרו ממכרו שלו ולא שנת של מנין עולם שתי שנים שבשדה אחוזה מנלן אמר קרא [3]במספר שני

ט) וכדאיתא בר״ה [דף ח ע״ב] ע״ש.

לקמיה. בן כ׳ שלא הביא למבדק אי משום קטנות אי משום סריקות (יבמות צז.). **אבריוה.** כאילו הוא שקרוהו על שיהא בריא ומן (שם). **אכחשוה.** דלמא מחמת בריאותא נתנו להו (רשב״ם ב״ב שם). **מחמת כחישותא.** כשהגער כחוש בבשרו (שם). **שנה האמורה בקדשים.** כגון כבשים בני שנה (ערכין יח:). **שבשדה אחוזה.** שהמוכר שדה אחוזה אינו רשאי לגאול עד שתהא ב׳ שנים בידו הלוקח, דכתיב במספר שני תבואות ימכר לך, ומיעוטו שנים שתים (שם). **וכן שבבן ושבבת.** שנים שאמורים בבן ובבת (שם). **מעת לעת.** אותו יום ואותה שעה לשנה הבאה, ולא אחינן בתר מנין עולם דכי מטי תשרי ניחשוב ליה שתא (שם).

עין משפט נר מצוה

קח א ב מיי׳ פ״ג מהל׳ אישות הל״ז ח [וכרב אלפס יבמות מו.]:
קט ג מיי׳ פ״ד מהל׳ מעשר הל״ח והל״י:
קי ד מיי׳ פ״ג מהל׳ אישות [הל״ד] והל״ה סמג עשין לא טוש״ע אה״ע סי׳ קנה סעי׳ יב [וכרב אלפס שם]:
קיא ה מיי׳ שם הל״ח וע׳ בהשגות וכמ״מ וכל״מ סמג שם טוש״ע שם וסי׳ קנב סעי׳ ו:
קיב ו מיי׳ (הל׳) שם וע׳ בכ״ל וסמג שם טוש״ע שם סי׳ קנה סעי׳ יג [וכרב אלפס שם]:
קיג ז מיי׳ שם [הל״ד] והל״ח טוש״ע שם סעיף יב:
קיד ח עי׳ במיי׳ פ״ג מהל׳ אישות הל׳ כא:

תוס׳ הרא״ש

הלכה כדברי כולם להחמיר. מספק פוסק כחומרי דמר וכחומרי דמר כדפרישית בפרק בנות כותים: איזהו חצר צורית. הקשה ר״ת מהך מתני׳ מר׳ יגאי דאמר בפ׳ השוכר את הפועלים אין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית. ותירץ דחצר קובעת מדרבנן אבל מדאורייתא עד שיראה פני הבית: **בת** עשרים שנה כו׳. יביאו ראיה פי׳ קרובי האשה ואי גרסינן תביא פי׳ היא עצמה ואי גרסינן יביא ראיה פי׳ הבעל אם רוצה לישא אמה או אחותה יביא שזאת היא אילונית והיו קידושיה קידושי טעות: **שנה** האמורה בקדשי׳. בפ״ב דזבחים איכא למ״ד שעות פוסלות בקדשים דדריש שה תמים זכר בן שנה יהיה שיהו כל הויותיו תם ובן שנה דפריך מי איכא מידי דבשעת שחיטה בן שנה בקבלה והולכה בן שתי שנים. אמר רבא זאת אומרת ששעות פוסלות בקדשי׳ והשתא מעת לעת של קדשים אינו שוה לאחרים דלא בעינן בהו מעת לעת בשעות כדפי׳ לעיל גבי ל׳ יום איכא ביניייהו ושנה נמי דבתי ערי חומה משמע נמי בפ׳ בתרא דערכין דבעי׳ מעת לעת אף לשעות דדריש התם עד תום שנת ממכרו שנה שלו ולא שנת של מנין עולם והדר דריש מימים דבעי׳ מעת לעת. והקשה ר״מ מאי איצטריך האי קרא גבי קדשים מההוא קרא דדריש בזבחים בן שנה יהיה דשעות פוסלות ידעינן דלשנתו מנין דאי מנין למנין עולם לא משכחת לה דבשחיטה היה בן שנה ובזריקה היה בן שתים שאם שחטו סמוך לבין השמשות וזרקו בלילה תיפוק לי משום פסול לילה. ואם זרקו למחר תיפוק לי משום לן. ותירץ דאיצטריך ההוא קרא לאשמועינן דפסול משום עברה זמנו ואם עלה ירד כדאמרינן בפ׳ בתרא דזבחים גבי בני יונה שעבר זמנן שאם עלו ירדו. וסד״א כיון דבשעת שחיטה היה בן שנה וזרקו לא ירד קמ״ל קרא כיון דבשעת שהיתה הקבלה היה יותר מבן שנה אם עלה ירד. ונ״ל דאי לא דידעינן מהכא דבתר שנה דידיה אזלינן לא הוה דרשינן מיהיה דשעות פוסלות וכן גבי בתי ערי חומה איכא תרי קראי: **שנתו** שלו ולא שנה של מנין עולם. ותימה תיפוק לי מדאמרה תורה להקריב בראש השנה לתמיד אלמא בתר שנתו אזלינן דאי לשנת מנין עולם הו״ל בן שתי שנים שכבר נולד ז׳ ימים לפני ראש השנה דאם לא כן הו״ל מחוסר זמן. וי״ל דאפי׳ אזלינן בתר שנות עולם לא מנינן ליה שנה ט) אלא משעת הרצאה ואם נולד ז׳ ימים לפני ראש השנה מתחלת שנתו בראש השנה:

מסורת הש״ס

ט) [ליתא בתוספתא], ט) [גי׳ ר״ש ורא״ש להחמיר ר׳ יוחנן וסבי אמרי הלכה כדברי כולן להחמיר], ט) מעשרות פ״ג מ״ה, ד) [המעיין יראה דטעות הוא מלא צורית וגם במשנ׳ ליתא], ט) [במשנה ליתא ר׳ ישמעאל אמר חצר חלונית וכו׳], ו) [מעשרות פ״ג מ״ה], ז) (גי׳ ר״ש ורא״ש להחמיר ר׳ יוחנן וסבי אמרי הלכה כדברי כולן להחמיר), ח) יבמות פ. ולף לז., ט) [יבמות פ. לז.] ב״ב קנה:, י) [בסדר המשנה בנין], כ) [יבמות לז.], ל) (יבמות לז. ב״ב קנה:], מ) [נ״ב תוס׳ יבמות פ: ד״ה עד שיהא], נ) [יבמות לז. אמאי לקמייה דרבא], ס) [ערכין יח:], ע) [מוספתא דפיה סוף פ״א ערכין יח: כל העניין], פ) [בכורות מז:], צ) [נ״ל אחר ד״ה ס״נ], ק) [יבמות פ:], ר) [נ״ל בפ׳ בתרא דערכין דף לא.],

תורה אור השלם

1. וּבְמֻלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ לְבֵן אוֹ לְבַת תָּבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה וּבֶן יוֹנָה אוֹ תֹר לְחַטָּאת אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל הַכֹּהֵן:
ויקרא יב ו
2. וְאִישׁ כִּי יִמְכֹּר בֵּית מוֹשַׁב עִיר חוֹמָה וְהָיְתָה גְּאֻלָּתוֹ עַד תֹּם שְׁנַת מִמְכָּרוֹ יָמִים תִּהְיֶה גְּאֻלָּתוֹ:
ויקרא כה כט
3. בְּמִסְפַּר שָׁנִים אַחַר הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה מֵאֵת עֲמִיתֶךָ בְּמִסְפַּר שְׁנֵי תְבוּאֹת יִמְכֹּר לָךְ:
ויקרא3 כה טו

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה כדברי כולן וכו׳ מייתם כר׳ שמעון אע״ג דאחד וכו׳ ואם אומרין לו מה אתה: (ב) ד״ה לא חוללה וכו׳ לכל מי שתלה:

מוסף רש״י

יביאו ראיה. אם ב״ד מלריכין את היבמה לחלוץ ולייבם, יביאו קרובי היבמה ראיה שהוא בן עשרים. ותיפטר בלא חליצה וייבום. והוא סרים. כלומר וזולגו בו סימני סרים, והכי מפרש בגדה (לקמן בגמ׳) דאי לא נולדו לו סימני סרים אמרינן האי דלא מייתי משום קטנות הוא, ומחזקינן ליה כקטן עד רוב שנותיו (יבמות פ.). אחד לי בן תשע שנים כו׳. שניהם שויה דכל כמה דלא מייתי שערות קטן הוא (יבמות צז:). והוא שנולדו בו סימני סרים. הא דקתני דחשבינן ליה כגדול, כגון שנולדו לו סימני סרים, דמוכחא מילתא דהאי דלא מייתי משום דסרים הוא, אבל כל כמה דלא מחזינן ביה סימני סרים תלינן ביה קטנות ומיישינן דלמא אתו (שם צז:). סימני סרים, סימנים המפורשים בינמות (פ:) דכיון דאיכא תרתי דחשבינן ליה כגדול, אבל בן עשרים שלא הביא שתי שערות ואין בו סימני סרים דחשבינן ליה כקטן עד רוב שנותיו כדמפרש ואזיל, ואי נולדו בו סימני סרים מקמי דליהוי בן עשרים ושערות נמי לא מייתי, אכתי לא סמכינן למיחשביה סרים עד דליהוי בן עשרים ויהא בו סימני סרים, דאיכא תרתי (רשב״ם ב״ב קנה:). **וכי לא** נולדו לו סימני סרים. ושערות נמי לא הביא, עד כמה. מחזיקהו כקטן (שם). עד רוב שנותיו. ל״ו שנים שהן רוב שבעים, דכתיב (תהלים ל) ימי שנותינו בהם שבעים שנה (שם). **כי אתו**

שני תבואות. מיעוט שני שניס וכתיב תבואות ומשמע כל תבואות של שתי שניס להביא תבואה שלישית ושלש תבואות לא משכחת לה בשתי שניס אלא מעת לעת כגון מכרה לו באלול מלאה פירות נמצא אוכלן ואוכל תבואה עד שיחזור ויקצור קודם אלול הבא הרי שתי תבואות בשנה אחת ועוד יאכל תבואה השנית שהיא שנה השלישית לפי מנין העולם: **בשביעית נמי יעבוד.** כגון נמכר בניסן וכשיגיע תשרי של שביעית עברו שש למנין עולם והוא יעבוד עד ניסן: **לערכין.** דהיכא דכתיב (ויקרא כז) מבן ששים שנה ומעלה פשיטא לן דשנת ששים כלמטה דהא ומעלה כתיב אבל בן חמש שניס דלא כתיב אלא (שם) מבן חמש שניס ועד בן עשריס שנה ולא כתיב מבן חמש שניס ומעלה אי לא אשמועינן הכא מעת לעת הוה אמינא שנת חמש כלמעלה להכי אשמועינן הכא דבעינן ה' שניס מלאים בכלל ערך הראשון שהוא מועט: **לפרקין דיוצא דופן.** להיכא דלא תנן ויוס אחד כגון בן עשריס ובת עשריס: **מ"ט לא אמר ליוצא דופן.** הואיל וס"ל נמי בהנך מעת לעת: **דומיא דהנך.** כלומר אף על גב דבהנך דיוצא דופן הוי נמי מעת לעת מיהו האי שבבן ושבבת דמתניתין לא איירי בהן כלל דהא דומיא דקדשים וערי חומה ועבד עברי קתני דכתיבן הלכך ערכין נמי כתיבן אבל שנת עשריס לענין שערות לא כתיבי באורייתא אלא הלכתא היא: **שבזכר ושבנקבה מיבעי ליה.** לישנא דקרא דכתיב (שם) ולנקבה עשרת שקלים אלא בן ובת לישנא דמתניתין היא בן עשריס ובת עשריס: **אוכה ואיסק.** לארעא דישראל לאתריה דרבי אלעזר בן פדת: **ואגמר שמעתא.** דרבי יצחק בר נחמני: **מפומיה דמרא.** רבי אלעזר:

הדרן עלך יוצא דופן

בא סימן התחתון. שתי שערות סימן נערות: **העליון.** בוחל: **או חולצת.** גדולה היא השערות סימן מובהק ועליהן סמכינן ולקמן מפרש טעמא: **אע"פ שאי אפשר.** פרכינן בגמרא והלא בא: **אבל אי אפשר כו'.** דהא ודאי מדאתא עליון תחתון נמי אתא אלא שנשרו: **נמי' בא לר"מ.** דכיון דאמר ר"מ לא חולצת דקטנה היא מכלל דס"ל אפשר לעליון לבא קודם לתחתון: **וליתני בא העליון.** עד שלא יבא התחתון ולא ליתני אע"פ שאי אפשר: **רוב נשיס התחתון אתי בריאה ומיעוט עליון.** והאי דקאמר ר"מ קטנה היא משום דחייש למיעוטא שהעליון בא בקטנותה ורבנן אזלו בתר רובא הלכך מכי אתא עליון לא בעיא בדיקה דמסתמא תחתון אתא. וכיון דטעמייהו דרבנן משום רובא הוא ה"מ בסתמא היכא דלא בדקו: **אבל הילא דבדקו ולא אשכחו.** תחתון: **אימא מודו.** דקטנה היא וממעוטא היא קמ"ל כו': **שדיס נכונו.** והדר ושערך למה אלמא עליון זימנין דקדיס: **בעשות ממצרים דדיך.** שהיו מצרים משחקים בין וממעכין דדיך: **למען שדי נעוריך.** כדי להתאלף ולזנות בין כשתהיה ראויה לאשה ותבואי לימי נערות. שדי לשון השלכה כלומר עדיין היו שערות נעוריך עומדים להשתלח ולצאת. אלמא דדיס קדמי: **ומאי שדי.** דמשמע דעדיין היו לצאת: **כולה בדדי כתיב.** והאי שדי לשון שדיס: איכרפו

שני תבואות ימכר לך פעמים שאתה מוכר שלשה תבואות בשתי שנים שש שנה שבעבד עברי מגלן אמר קרא [1]שש שנים יעבוד ובשביעית ובשביעית נמי יעבוד שבבן ושבבת למאי הלכתא אמר רב גידל אמר רב לענין ערכין ורב יוסף אמר לפרקין דיוצא דופן א"ל אביי מי פליגת א"ל לא הוא אמר הדא ואנא אמינא הדא ולא פליגינן והכי נמי מסתברא דאי ס"ד פליגי מאן דאמר לערכין לא אמר ליוצא דופן והאמר רב הלכתא בכולה פרקין מעת לעת אלא למ"ד לערכין מ"ט לא אמר ליוצא דופן דומיא דהנך מה הנך דכתיבן אף הני נמי דכתיבן ואידך האי שבבן ושבבת שבזכר ושבנקבה מבעי ליה אמר רב יצחק בר נחמני א"ר אלעזר הלכה כר' יוסי בן כיפר שאמר משום ר' אליעזר א"ר זירא [ה]אזכה ואיסק ואגמר לשמעתא מפומיה דמרא כי סליק אשכחיה לר' אלעזר אמר ליה אמרת הלכה כרבי יוסי בן כיפר אמר ליה מסתברא אמרי מדכוליה פירקין תני יום אחד והכא לא קתני שמע מינה מסתברא כותיה:

הדרן עלך יוצא דופן

בא סימן [א]התחתון עד שלא בא העליון או חולצת או מתיבמת בא העליון עד שלא בא התחתון אף על פי שאי אפשר ר' מאיר אומר לא חולצת ולא מתיבמת וחכ"א [ב]או חולצת או מתיבמת מפני שאמרו אפשר לתחתון לבא עד שלא בא העליון אבל אי אפשר לעליון לבא עד שלא בא התחתון: **גמ'** אע"פ שאי אפשר והלא בא בא לר' מאיר אע"פ שאי אפשר לרבנן ולתני בא העליון ר"מ אומר לא חולצת ולא מתיבמת וחכ"א או חולצת או מתיבמת ואנא ידענא [ה]משום דאי אפשר הוא אי לא תנא אע"פ שאי אפשר הוה אמינא רוב נשים תחתון אתי ברישא ומיעוט עליון אתי ברישא ורבי מאיר [ג]לטעמיה דחייש למיעוטא ורבנן לטעמייהו דלא חיישי למיעוטא והני מילי בסתמא אבל היכא דבדקן ולא אשכחן אימר מודו ליה רבנן לר"מ דעליון קדים קמ"ל דאי אפשר [ד]ודאי אתי ומנתר הוא דנתר בשלמא לר"מ היינו דכתיב [2]שדים נכונו ושערך צמח אלא לרבנן איפכא מבעי ליה ה"ק כיון ששדים נכונו בידוע ששערך צמח בשלמא לר"מ היינו דכתיב [3]בעשות ממצרים דדיך למען שדי נעוריך אלא לרבנן איפכא מבעי ליה ה"ק כיון שבאו דדיך בידוע שבאו נעוריך ואיבעית אימא מאי שדי כולה בדדי כתיב וה"ק הקב"ה לישראל איכרפו

ובשביעית נמי יעבוד. [ד]ולא"ת הא תינח שנת ששים אלא בתחלה אימא ל' יום לפני לאש השנה יהיו חשבים שנה ומשם ואילך ה' שניס שלמים ויש לומר כיון דגלי קרא דשביעית הויא שנה שלמה הוא הדין דראשונה בעינן שלמה: **רב** גידל אמר רב לערכין. ולא"ת כיון דבערכין מוקי לה א"כ הדרא קושיא לדוכתין דלרב גידל לא משכח רב תנא כוותיה וי"ל דקסבר רב תנא הוא ופליג: **אמר** ר"א הלכה כר' יוסי בן כיפר. ולא"ת והא רבי אלעזר גופיה פסיק בפ"ק (לעיל ח.) כרבי אליעזר בר' ותו לא וכ"ת דהך דהכא לא חשיב משום דר' יוסי בן כיפר קאי כוותיה הא חשיב נמי התם ההיא דר' נשים אע"ג דרבי יהושע קאי כוותיה אלא משום דרבי יהושע מרבי אליעזר קבלה הכא נמי רבי יוסי משמיה דרבי אליעזר קאמר לה וי"ל משום דהכא קאי רבי כוותיה דקאמר וכן הורה רבי בלוד ולא מכח רבי אליעזר במשניות אמר כיפר פסיק א"נ דוקא במשניות אמר בפ"ק דהלכתא כוותיה באתרא:

הדרן עליך יוצא דופן

בא סימן. ר"מ אומר לא חולצת ולא מתיבמת. ולא"ת ולר' מאיר למה הוזכר סימן העליון כיון דלא סמכינן עליה ולעיל נמי דתנא איזהו סימנים ומפרש ר"ש דלאבוחל קאי וי"ל דאיצטריך לענין עונשים וקידושין ומילי טובא דרוב פעמים תחתון אתי בריאה כדקאמר בגמרא ולא"נ אי חזינן עליון מסתמא כבר בא התחתון וגדולה היא וצריכה גט לקדושין וגם אסור באחותה: **וחכ"א** או חולצת **או מתיבמת.** אפילו היא קטנה מתיבמת לרבנן דר"מ דלא חייש למיעוטא גבי [ה]היא דקטן וקטנה לא חולצין כו' אבל לחליצה בעינן שתהא גדולה כדאמר נמי התם יפה אמרת שאין חולצין אים כתיב בפרשה ומקשינן אשה לאיש ולית להו דרבי יוסי דאמר בפרק מצות חליצה (שם דף קה:) אשה בין גדולה בין קטנה: רבן

[ה] [ביצה כז. מ"ק כב. חולין נ.], [ו] [לעיל לא.: וש"נ], [ז] [הייו שדייס עומדים. יעב"ן], [ח] ע' רש"ל, [ט] [יבמות פא.].

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואנא ידענא דמשום: (ב) שם קמ"ל דאי אפשר אלא ולא' תחתון אתי ומנתר:

מוסף רש"י

שני **תבואות.** כיון דכתיב שני, שתי שניס בממשמע, תבואות למה לי, אלא מלמד שכל תבואה שימצא באותן ב' שניס יאכל ואפילו ג', כגון אם מכרו לו בניסן מלאה קמה, לא יגאלנה עד שתי שניס בניסן באותו יום, ואם קדם וקצר הרי שאכל ג' תבואות, וכשיפדנה הגואל יחסוב שניס מיום שמכרה עד היובל, אם היו עשר שניס והוא מכרה בעשרה מנים, נמצא שמכרה לכל שנה במנה, שהרי ביובל היתה עתידה לחזור, הלכך כשהוא פודה עכשיו נותן שמונה מנים לשמונה שניס הנותרים, וזה אכל שלש תבואות שוות שלש מנים בשתי שניס, ואילו הוה אזלינן בתר מנין עולם, מתשרי הבאה בשנה אחרת הוה פריק ליה ולא הוה אכיל אלא שתי תבואות (ערכין יח:). **לענין ערכין.** דלא אזלינן בשנת חמש ועשריס ושניס בתר מנין עולם (שם). **לפרקין דיוצא דופן.** במסכת נדה (לעיל מה:) בן י"ג שנה נדריו נבדקין, בן י"ג נדריו קיימין, בת י"ל נדריה נבדקין, בת י"ג נדריה קיימין, וכן הרבה מיום בן וכת שניין אם וקאמר הכא דכולהו מעמא לעת שנולדו (ערכין שם). מ"ט לא אמר ליוצא דופן. הואיל וסבירא ליה נמי התם מעמא לעת (שם). דומיא דהנך. אמר לך, אפילו הכי הכא לא קתני להו, דומיא דהנך שנה דקדשים ולעבד עברי קתני, דכתיבי באורייתא, והנהו שניס ליוצא דופן כולהו דרבנן (שם). **שבזכר ושבנקבה מבעי ליה.** כלומר דקרא דכתיב בערכין אם זכר אם נקבה, ולא כתיב בן וכת, אבל יוצא דופן כולה בן וכת תנינן (שם). **אזכה ואיסק.** יהי לפון שאזכה לעלות לאלכ ישראל (ביצה כז.). **מפומיה דמרא.** דשמעתא (שם). **מסתברא אמרי.** כן אמרתי דמסתברא (כותיה) אבל לא שמעתי שהוקבעה הלכה למעשה כמותו (שם עי"ש).

הדרן עלך יוצא דופן

דחייש למיעוטא. גבי קטן וקטנה אין חולצין ולא מיימין, קטן שמא ימלא סריס, קטנה שמא תמלא חילונית, בגמ' יבמות (קיט. גיטין ב:) בפרק הכל שוחטין (חולין ו.) גבי טומיס, שגזל על כל טומיס משום אותם שמצאו דמות יונה בהר גריזים והשתמוו לה (יבמות קיט.).

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ב מהל' אישות הל"ח סמג עשין ג טוש"ע אה"ע סי' קנה סעיף יב ובכרכ אלפס יבמות פי"ג דף מה:):

ב ב מיי' שם הל' ז ח:

תורה אור השלם

1. כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבַשְּׁבִעִת יֵצֵא לַחָפְשִׁי חִנָּם: שמות כא ב
2. רְבָבָה כַּצֶּמַח הַשָּׂדֶה נְתַתִּיךְ וַתְּרַבִּי וַתִּגְדְּלִי וַתָּבֹאִי בַּעֲדִי עֲדָיִים שָׁדַיִם נָכֹנוּ וְשַׂעָרֵךְ צִמֵּחַ וְאַתְּ עֵרֹם וְעֶרְיָה: יחזקאל טז ז
3. וַתִּפְקְדִי אֶת זַמַּת נְעוּרָיִךְ בְּעֲשׂוֹת מִמִּצְרַיִם דַּדַּיִךְ לְמַעַן שְׁדֵי נְעוּרָיִךְ: יחזקאל כג כא

תוס' הרא"ש

ובשביעית נמי יעבוד. ותימה תינח שנה ששית [ו] דילפינן מהכא דבעינן שתמשך עבודתו עד שנה תחלת שביעית ולא אמרינן ל' יום ראש השנה חשוב שנה אבל בשנה ראשונה דלמא ל' יום לפני ר"ה חשוב שנה וי"ל כיון דגלי קרא דשנה ששית שלימה הה"נ שנה ראשונה: **אמר** רב גידל אמר רב לערכין. אי לערכין דוקא קאמר צ"ל דס"ל רב תנא הוא ופליג: א"ר אלעזר הלכה כר' יוסי בן כיפר. ותימה הא ר' אלעזר גופיה הוא דאמר דאין הלכה כר' אליעזר אלא בד' וכ"ת משום דאיכא ר' יוסי בן כיפר דקאי כותיה לא קא חשיב ליה הא ליתא דהא ההיא דד' נשים ר' יהושע קאי כותיה אלא משום דר' יהושע מר' אליעזר קבלה הכא נמי ר' יוסי בן כיפר משום ר' אליעזר אמרו וי"ל דהכא נמי איכא ר' דקאי כותיה כדאמרינן לעיל וכן הורה בלוד ולא מכח ר' אליעזר הורה א"נ דוקא במשניות הוא דאמר ר' אלעזר בפ"ק הלכה כר' אליעזר בארבע:

סליק פירקא

ר"מ אומר לא חולצת ולא מתיבמת. ותימה לר"מ למה הוזכר סימן העליון כיון דלא סמכינן עליה כלל. וי"ל דודאי סמכינן עליה לענין עונשין וקידושין כיון דרוב פעמים תחתון אתי ברישא כדאיתא בגמ' ור' מאיר הוא דחייש למיעוט להחמיר הילכך אינה חולצת ואינה מתיבמת עד שתביא סימן התחתון: **וחכ"א** [או] חולצת או מתיבמת. ה"ה דאפי' קטנה מתיבמת לרבנן דר"מ דלא חיישי למיעוט אבל לחליצה בעי גדולה כדאמרי ליה יפה אמרת שאין חולצין איש כתוב בפרשה:

[ו] נראה דל"ל דילפינן מהכא שיהיה שנה שלמה ולפעמים נמשך עבודתו כמנין שנת השביעית ולא אמרינן וכו'.